

[Hasle.]

Spørgsmaalet for et Forum, der var vant til at beskæftige sig med den Slags Ting.

Det ærede Medlem Hr. Broesen har ogsaa tidligere udtalt, at Spørgsmaalet om Prøvelsesretten har været meget diskuteret i dansk Ret. Ja, det har det, men det er stadig væk den Prøvelsesret, vi har i Øjeblikket. Den abstrakte Prøvelsesret, som Partiet Venstre foreslaar, har aldrig været diskuteret i dansk juridisk Litteratur, for der er aldrig nogen, der har kunnet tænke sig, at man vilde finde paa det. Da den konkrete Prøvelsesret var til Debat i den grundlovgivende Rigsforsamling, mødte selv den meget betydelige Modstandere med ingen ringere end Anders Sandøe Ørsted i Spidsen. Ørsted var meget imod, at en saadan Bestemmelse skulde gives. Med den højtærede Formands Tilladelse vil jeg ganske kort citere, hvad Ørsted sagde om dette Spørgsmaal:

„Jeg tror ogsaa, at denne Myndighed“ — altsaa den konkrete Prøvelsesret —

„vilde faa en meget skadelig Indflydelse paa Domstolene; thi da vilde det jo virkelig være nødvendigt for Regeringen at sørge for, at Domstolene blev besat med Mænd, som kunde antages ikke at ville omstøde Lovene.“

Den Betænkelse nærede Ørsted med Hensyn til selve den konkrete Prøvelsesret. Han har ikke faaet Ret paa det Punkt, jeg tror, fordi Domstolene er vejet uden om at tage Konflikten med Ministerium og Rigsdag. Men denne Undvigelse af Konflikten vilde ikke kunne ske, hvis Venstres Forslag blev gennemført, saa kunde man regne med til ethvert Tidspunkt at faa alle disse Problemer forelagt for Højesteret. Og saa tror jeg, at Ørsteds Ord vilde komme til at passe: hvis det blev Tilfældet, maatte en Regering sørge for, at der i denne øverste Domstol blev ansat Mænd, som kunde tænkes ikke at ville omstøde Lovene.

Det er i det hele taget en ganske ejendommeligt Tanke, at man vilde drage Landets Højesteret ind i den politiske Strid, faa den til at tage Stilling til Stridsspørgsmaal, der er de politiske Partier imellem. Selv om jeg virkelig — hvad jeg ikke gør — kunde synes om hele Resten af Venstres Forslag, forekommer det mig, at denne Bestemmelse er saa alvorlig, saa stridende imod, hvad der kan antages at ville føre til en sund og god Udvikling her i Landet, saa kompromitterende for Højesterets Stilling i vort Samfund og, som det ærede Medlem Hr. Christmas Møller udtalte i Gaar, ogsaa for Kongemagtens

Stilling her i Landet, at denne Bestemmelse alene maatte være afgørende for, at man forkastede Venstres Forslag.

Til Slut vil jeg gerne gøre en enkelt Bemærkning, der staar i Forbindelse hermed, nemlig angaaende Spørgsmaalet om Ekspropriation. Jeg nægter ikke, at jeg for mit Vedkommende — jeg har ogsaa skrevet det offentligt — ikke finder den Formulering, Udvalget har givet Bestemmelsen herom, tilfredsstillende, men Skylden herfor er nu hverken Kommissionens eller Udvalgets alene. Sagen er den, at vi gennem Praksis i en lang Aarrække er kommet ind i en efter min Mening uheldig Retstilstand, idet Lovgivningsmagten i en Række Tilfælde har unddraget Domstolene det sidste Ord med Hensyn til Erstatningens Størrelse og har bestemt, at Afgørelsen fra de Vurderingskommissioner, der nedsættes til at fastsætte Erstatningen ved Ekspropriation, er endelig. Man har kunnet rejse Tvivl om, hvorvidt dette var i Overensstemmelse med Grundloven, om det virkelig var grundlovmæssigt at unddrage Domstolene denne særlige Art af Erstatningsspørgsmaal, men Domstolene har tolereret det stiltiende, og Sagen ligger altsaa i Dag saaledes, at ifølge fast Praksis er det antaget, at det er lovligt ved en simpel Lov at udelukke Domstolene her. Paa denne Basis har man sat ind fra konservativ Side og ønsket at give en vis Adgang til paa den ganske særegne Maade, som er foreslaaet, at bringe Erstatningsspørgsmaal af stor Interesse for Domstolene. At Bemyndigelsen hertil er lagt i Regeringens Haand, er naturligvis ikke tilfredsstillende; efter min Opfattelse burde det være en Myndighed, som, hvis man vilde have denne Bestemmelse her, ikke kunde antages at være Part i Sagen. Jeg haaber endnu, at det skal lykkes at naa frem til en saadan Ordning. Hvad jeg foreløbig vilde understrege her, er blot dette, at Bestemmelsen, saaledes som den er formuleret, betyder et Fremskridt i den Retstilstand, vi har, idet denne Retstilstand nu lader en Række Love udelukke enhver Prøvelse fra Domstolenes Side, medens jeg forstaar denne Paragraf saaledes, at den siger, at en saadan Lov kan ikke mere vedtages, i hvert Fald maa altid underforstaas Grundlovens Bud om, at hvis der er ganske særegne Forhold, kan Regeringen tillade, at Sagen bringes for Højesteret, der saa kan udnævne nye Vurderingsmænd. Paragraffen maa forstaas saaledes, at al Ekspropriationslovgivning, der herefter udelukker Domstolene, kun udelukker dem med Forbehold at Bestemmelsen i Grund-